

18. april 2011

Inatsisartut Suleriaasianni § 37 naapertorlugu Naalackersuisunut apeqquq imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Naalackersuisunut apeqquq:

Tuberkulosemut akiuniarnermut apeqquqit qulaaluaq

(Inatsisartuni ilaasortaq Niels Thomsen, Demokraatit)

Tunngavilersuut:

2010-mi nunatsinni inuit 114-t tuberkulosertut siumorneqarput. Ukiut 30-t ingerlanerini aatsaat taama amerlatigisut. Kalaallit Nunaanni meeqqat quliungaangata ataaseq tunillatsissimasarpoq.

Kalaallit Nunaanni tuberkulosemik nappaatillilit nutaat ukiumut 200-t siumorneqartarput inuit 100.000-iungaangata. Inuit 100.000-iungaangata tuberkulosertut nutaat ukiumut 100-t taamaallaat siumorneqartarput nunani ineriartortitani, soorlu Afrikami.

Ukiunut tallimanut pilersaarutip atuuttup 2007-mi Naalackersuisuusut akuerisaata siunertarivaa nunani kitaanitulli nunatsinni tuberkulosertartut amerlassusaasa appartinnissaat.

Peqqinnissaqarfimmiit kisitsisit kingulliit atorlugit qularnaattumik aaliangersumik oqaatigisinaavarput siunertaq tamanna pilersaarutigisaq atorlugu anguneqarunnangitsoq. Taamaattumik tunngavissaqanngilaq 2012-ip naanissaa utaqqissallugu nuna tamakkerlugu tuberkulosemut pilersaarutip nalilersornissaanut. Nassuerutigisariaqarparput iliuuserineqarsimasoq naammassimangitsoq (naak annertusimagaluarluni).

Tamanna tunngavigalugu Naalackersuisut qinnuigivakka apeqquqit ukua akeqqullugit:

Atassuteqarfigisimasat sumiissusersinissaat pillugit apeqquqit

1. TB-ertumik nalaarsitilluni pisariaqarpoq tunillaassortup sumiiffia nassaaarissallugu aammalu ilaqutariinni aammalu tunillatsissimasup attavigisartagaani tunillatsissimasinnaasut allat. Sumiissusersiniarnerup tamakkiisuunngitsup kingunerivaa ukiut marluk pingasut iluanni TB-mik tunillaassueqqinneq.

Sumiissusersiniartilluni ajornartorsiut tassaavoq inuit ersiuteqanngitsut amerlasoortigut kajumissuseqarneq ajornerat misissuinernut ilaassallutik.

Sumiissusersiniarneq sunniuteqarluarnerulersitseqataaffigissagaluarnerlugu inatsisinit atuutilersitsineq inunnut pinngitsuugassaajunnaartitsisut tuberkulosemut misissuinernut aggersarneqartunut sumiissusersiniarnermi misissortissallutik?

Aamma Naalackersuisut tamatumani eqqarsaatiginerlugu periarfissaliissut atussallugu, 1. januar 2002-miit Naalackersuisunut pisinnaatitsisoq aaliangersaavigisinnaatitsisoq inuit kikkut imaluunniit inuit eqimattat tuberkulosemut misissortissasut? (Pisinnaatitsissut Nappaatit tunillaassortut akiorniarlugit iliuutsit pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 20, 12. november 2001-imeersuuvoq).

Kapitinnerup pinngitsuugassaajunnaarsinnaanera pillugu apeqquut

2. BGC-mut kapitinneq TB-mut ilaatigut illersuutitut sunniuteqarpoq. Sunniulli ataavartuunngilaq.

Ullumikkut nammineq aaliangerneqartarpoq meeraq tuberkulosemut kapitinniarnarlugu. Peqqinnissamik nakkutilliisoqarfiup kisitsisaatai malillugit meeqqat kapitittartut annertussaat qaffasippoq (Peqqinnissamik nakkutilliisup ukiumoortumik 2006-mut nalunaarutaa malillugu 96 % sinnerlugu). Kapitinnermulli nalunaarsuineq kukkuneqarpoq annertuumik nalorninartumik aammalu misissuinerni nutaajunerusuni erserpoq meeqqani misissuinermut peqatasuni sisamararterutigajaat kapitissimanngitsut.

Naalakkersuisut suut eqqarsaatigivaat periarfissaq TB-mut kapitittarneq pinngitsuugassaaajun-naarsinnissaa pillugu?

Tarrarsuilluni suliniuteqarnerup annertusinissaa pillugu apeqqu

3. Ukiut marlukkaarlugit Kalaallit Nunaata kujataani tarrarsuilluni misissuiguasuartoqartarpoq. Taassumap saniatigut Kalaallit Nunaata kujataanut tuberkulosemut peqqissaasumik atorfim-mik pilersitsisoqarnikuvoq.

Kalaallit Nunaata kujataani ukiut kingulliit ingerlanerani tuberkulosertut amerlasuut siumor-neqarput, aammali taamaappoq Tunumi (sualummik Tasiilap eqqaani).

Naalakkersuisut nalilernerlugu aamma Tasiilami nunaqarfiinilu ukiut marlukkaarlugit tarrar-suilluni misissuisarnissaaq eqqarsaatigissallugu tunngavissaqarsinnaasoq, immaqa tapertaliun-neqarluni Tunumut tuberkulosemut peqqissaasoq?

4. Ullumikkut meeqqat atuariini atuartut neqeroorfigineqartarput tarrarsortissallutik (Quanti-ferontestimik), atuarnertik aallartikkaagamikku naammassigaagamikkulu.

Naalakkersuisut nalilernerlugu tunngavissaqarsinnaasoq eqqarsaatiginissaa suli atatsimik tar-rarsuisarnissaaq, assersuutigalugu atuarluni ingerlareernerup qeqqani?

5. Eqimattat immikkoortut ajornerusumik akiuisinnaassuseqartarput TB-mik tunillatsinnissamut aammalu tuberkulosemik aktivimik ineriartortoornissamut. Ilaatigut tamanna atuuppoq suk-kortunut inunnullu TB-mik tunillanneqaqqareernikuusimasunut.

Naalakkersuisut suut isumaliuutigivaat immikkut tunillatsissimasunut nalliuteqqittartumik tarrarsuisarneq atuutilersissallugu periarfissaq pillugu?

6. Tarrarsuilluni misissuinerlut peqataanissaq ullumikkut nammineq aaliangerneqartarpoq. Tamanna ukioq allortarlugu Kalaallit Nunaata kujataani innuttaasunut meeqqat atuarfianilu atuartunut aallartittunut naammassisunullu atuuppoq.

Ilisimangilara qassit ullumikkut tarrarsortinnissamik neqeroorut naaggaartarneraat, kisiannili assersuutigalugu 2006-mi Kalaallit Nunaata kujataani nunaqarfinni najugaqartuni qingguartaalluni misissuinermit peqataasut taamaallaat 68 procentiupput. Peqataasut annikitsillugit sunniuteqarluartumik tuberkulosip siaruarternerrata akornusersornissaa ajornakusoorpoq.

Naalakkersuisut suut isumaliuutigivaat tarrarsuinermit peqataanissaq pinngitsuugassaajunnaartinnissaa pillugu – assersuutigalugu pisinnaatitsissut Naalakkersuisut 1. januar 2002-miilli pigisimasaat malittarisassatigut aaliangersaavigisinnaallugu inuit kikkut eqimattalluunniit tuberkulosemut misissortissanersut?

Nakorsartillutik unitsitsisartut pillugit apeqqut

7. TB-mut nakorsartinneq sivisuvoq aallaavittullu qaammatini arfinilinni ingerlasarluni. Tamanna atuuppoq inunnut aktivimik tuberkulosertunut aammalu pinaveersimatitsilluni nakorsaanermi inunnut takussaangitsumik tuberkulosertunut (tassa inuit nappaammik tunillatsissaimasut kisiannili suli atuutilersimanani).

Nakorsartinnerup sivisussusaata ajornakusoortilersinnaavaa ataasiakkaap nakorsartiinnarnera ingerlatiinnassallugu. Tamanna ingammik atuuppoq inunni ersiuteqanngitsuni. Kajumissaarutigineqarnera nakorsartinnermi imigassartorneq killilersorneqassasoq sapinngisamillu imingivissortoqassasoq immaqa aamma ilaatigut nakorsartiinnarnissaq ajornakusoortilertarpaa.

Taamaattumik nunat ilaanni TB-mik eqqugaaffiusuni malitatut ingerlatseriusitut atornerarpoq toqqaannartumik nakkutiginnilluni nakorsaatiniq iisititsineq (DOT). Tamassumap kinguneraa napparsimasup nakorsaatissani pisassagaa ullut tamaasa napparsimaviliartarnikkut, imaluunniit ullut tamaasa peqqinnissaqarfimmi sulisunit angerlarsimaffimmut orinneqartarnikkut (angerlarsimaffimmi peqqissaasoq).

Periuseq tamanna Kalaallit Nunaanni aaliangiussamik malinneqanngilaq, taamaallaalli immikkut pissutissaqartillugu isumaqarnissaq nakorsartittup nakorsartinneq malissanngikkaa.

Naalackersuisut suut isumaliuutigivaat malitatut ingerlatseriusissaq pillugu periarfissatut DOT atuutilersissallugu imaluunniit periarfissatut allatut nakorsartittoq sapaatip akunnikuutaartumik aggersarneqartarnissaa?

Paasissutissiinerit pillugit apequti

8. Naalackersuisut isumaliuutiginerlugu TB-mut pinaveersaartitsinermut suliniuteqarnermut tunngasoq paasissutissiinerimik aallaavilik nukittorsassallugu?

Ullumikkut nalinnaangitsuunngilaq inuusuttut cigaretsimik avitsisarnerat, imaluunniit puujaasamik ingerlaartitsisarnerat. Taamaattoqarnera nassuiaataaqataasinnaanarluni TB-p ukiuni ukunani aamma inuusuttunut eqquisarneranut, nalinnaasumik tunillatsissinnaasut akornanniingitsuugaluit – aammalu isiginniffik tamanna ilaanarluni Naalackersuisut maanna TB pinaveersaartinniarlugu paasisitsiniaasarannut?

Peqqinnissaqarfimmi sulisut TB-mut ilisimasaqarnerisa nukittorsarneqarnissaa pillugu apequt

9. Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmi sulisut akornanni paarlagiiaanneq annertuvoq, aammalu nunani killerni TB-p takusnaanera annikittuaraammat sulisut tikisitat nalinnaasumik TB annikittuinnarmik misilittagaqarfisarpaat. Tamassuma nappaatip siaruanginnissaanut sunniuteqarluartumik suliniuteqarnissaq ajornarsisissinnaavaa. Taamaattumik aamma ukiunut tallimanut pilersaarummi ullumikkut nunatsinni pinaveersaartitsilluni iliuuseqarniarnermi peqqinnissaqarfimmi sulisut ilinniartinneqqaqqinnissaannut ilinniartitsinermi atortussanik sananeq ilaavoq.

Ilinniartitsinermi atortussanik suliaqarneq naammassineqarsimanarluni, aammalu peqqinnissaqarfimmi sulisut ilinniartinneqqaqqinneranni atorneqalereersimanerlutik?

Apeqqutit akeqquneqarput ullut suliffiit nalinginnaasut qulit iluanni.